

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№5

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026 MAY

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic Resource Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, may.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellashtirish
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

АДАПТИВНОЕ БИЗНЕС-ПЛАНИРОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	10
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Исматуллаев Темур Равшан угли	
STERJEN KO'NDALANG KESIM YUZASI ELLIPS SHAKLIDAGI TRANSFORMATORNING QISQA TUTASHUV PAYTIDAGI MEKANIK ZO'RIQISHGA CHIDAMLILIGI	18
Bekishev Allabergen Yergashevich, Yakubova Dilfuza Kuanishovna, Saidova Nozima Akkulovna	
ВЛИЯНИЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ ДИНАМИКИ НА РАЗВИТИЕ СФЕРЫ УСЛУГ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА.....	26
Мусаева Шоира Азимовна, Муйинжонов Хусейн Алишеревич	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ КОМПАНИЙ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	35
Габбарова Ильмира Володиевна	
BALAND BINOLAR FASADLARINI PARDOZLASH TEXNOLOGIYALARINI EKSPLOATATSION ISHONCHLILIK VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH.....	41
Amirov Shavkat Rahmatullayevich	
ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	48
Усманова Азиза Баходировна	
PEREGONDAGI HARAkatNI BOSHqARISH TIZIMLARINI MIKROPROTSESSORLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRILGAN TUZILMAVIY SXEMASINI ISHLAB CHIqISH.....	53
Xujamkulov Eldor G'ayratjon o'g'li	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	62
Alimova Dilafro'z Tohir qizii	
HUDUDLAR KESIMIDA AHOLI O'SISHINING BANDLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	68
Xusniddinova Gulnoza Ulug'bek qizi	
QUYOSH FOTOELEKTRIK PANELLARI SAMARADORLIGIGA ATROF-MUHIT OMILLARI VA CHANGLANISHNING TA'SIRI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISHGA QARATILGAN INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR.....	67
Botirov Bozorbek, Iskandarova Charos, Avazov Jonibek, Sultonov Abror	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI ..	74
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
INTERPOLATSION TIKLASH ALGORITMLARINING OCR ANIQLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	82
Aliyev Nodirbek Hamidullo o'g'li	
IKORXONALARDA KORPORATIV BOSHqARUVNI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI VA INSTITUTSIONAL OMILLARI.....	89
Muxtorova Shaxlo Farxodovna	
O'ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARINI EKONOMETRIK PROGNOZLASH.....	101
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
KPI-BASED PERFORMANCE MANAGEMENT AND ITS IMPACT ON EMPLOYEE PRODUCTIVITY	106
Sultanova Kamila Mukhtorali kizi	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	111
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	

MHXS STANDARTLARIGA O'TISH: KORXONALAR UCHUN AMALIY MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	117
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna	
TURMUSH FAROVONLIGINI BAHOLASHNING KO'P O'LCHOVLI USULLARI VA MEZONLARI	123
Turdikulova Moxira Maxmasharifovna	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING MOLIVAVIY-IQTISODIY IMPERATIVLARI	127
Kaxorova Zamira Safaraliyevna	
YENGIL SANOAT KORXONALARIDA RO'Y BERISHI MUMKIN BO'LGAN BAXTSIZ HODISALAR VA UNI BARTARAF ETISH CHORA-TADBIRLARI	132
Dehqonov Oyatillo Mansurbek o'g'li, Abduraxmanov Abdurashid Ataxanovich	
VTULKA DETALINI ISHLAB CHIQRISHDA SHTAMPLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH...	143
Abdullayev Fatxulla, Xasanov Kamoliddin, Yolg'ashova Madina, Jo'rayev Muhiddin	
JAHON MOLIVAVIY TIZIMINING TRANSFORMATSIYASI.....	147
Qobilova Nodira Qayumjon qizi, Normurodov X.E.	
KORXONALARDA "TEJAMKOR ISHLAB CHIQRISH" KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJIRIBASI	151
Mamasoliyev G'ayratbek Maxamadyusupovich	
HUDUDIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA MAHSULOT EKSPORTINI DIVERSIFIKATSIYALASH YO'LLARI.....	156
Mamadjanova Tuyg'unoy Axmadjanovna	
PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASTERLARIDA ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ASOSIDA YUQORI QO'SHILGAN QIYMATLI MAHSULOTLAR ULUSHINI KENGAYTIRISH	161
Yusupova Feruza Yo'ldoshevna	
AHOLINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA MIKROLOYIHALARNING O'RNI	166
Irgashev Anvar Farxodovich	
XALQARO KOMPANIYALARDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	173
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОЦЕССА ДЕГРАДАЦИИ КОМПОНЕНТОВ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ МОДУЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ КЛИМАТИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ: ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР	178
Дыскин Валерий Григорьевич, Курбанов Юнус Муртаза угли, Жубаназаров Ринат Шапагат Улы	
RIVOJLANGAN DAVLATLARDA CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH TIZIMINING INSTITUTSIONAL ASOSLARI	184
O'tbosarov Abrorbek Adxamjon o'g'li	
DAVLAT ORGANLARI VA TASHKILOTLARI ICHKI AUDITORLARINING PROFESSIONAL AXLOQ QOIDALARINI ISHLAB CHIQRISH.....	189
Xamidova Zarifa Urol qizi	
AUDIT JARAYONIDA DALIL OLISH VA UNING MUAMMOLARI.....	196
Ro'zmetov Mansur	
O'ZBEKISTONDA IJTIMOYIY TURIZMNI QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	200
Shaydulova Marjona Alisher qizi	
KORXONALARNING MOLIVAVIY HOLATINI IFODALOVCHI KO'RSATKICHLAR VA ULARNING MOLIVAVIY TAHLILI AHAMIYATI.....	205
Rizoyev Farrux Hikmatilloevich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDA IQTISODIY SALOHİYATNI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH MASALALARI.....	210
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG'DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	215
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕФОРМ	225
Юсупов Зойиржон Ровшан угли, Жумаев Улуғбек Нодирбекович ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ КОМПАНИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНЫХ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ.....	231
Тожалиев Шохрух Талип ўғли GAMES ARE A POWERFUL TOOL FOR IMPROVING LANGUAGE LEARNING	236
Kulakhmedova Gulnora Abdurahimovna O'ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARINING INNOVATSION XIZMATLARI ORQALI KAMBAG'ALLIKNI KAMAYTIRISH	241
Azlarova Aziza Axrorovna AVTOMOBIL SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH JARAYONLARINI BOSHQARISH VA RISKLARNI KAMAYTIRISH MEKANIZMLARI.....	248
Marufxanov Davron Hasanovich O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING YANGI IMKONIYATLARI: 2026-YIL ISLOHOTLARI VA ISTIQBOLLARI.....	255
Isakjanova Saboxat Muhamedovna MINTAQA IQTISODIYOTI VA SANOATNING RIVOJLANISHI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNING NAZARIY YONDASHUVLARI.....	263
Jalolova Muazzamxon Akbarjonovna DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISHNI JORIY ETISHDA ASOSIY MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH YO'LLARI.....	268
Anvar Deberdiyev RAQAMLI XIZMATLARNING O'ZBEKISTON TASHQI SAVDO BALANSIDAGI O'RNI	272
Latipova Shaxnoza Maxmudovna, Normurodova Zuhra Orzimurod qizi TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	278
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna IQTISODIY TIZIMDA TADBIRKORLIK VA TADBIRKORLIK QOBILiyATIGA YANGICHA YONDASHUV.....	283
Tadjiev Bexzod Umidjanovich OTMNI MOLIYAVIY TA'MINLASHNING INNOVATSION MOLIYAVIY MODELARI.....	290
Tuxliyev Bozor Karimovich TOG'-KON SANOATI KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIMLARNI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	293
Abirova Nargizabonu TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	298
Ro'ziyeva Maftuna Yusufovna OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA IQTISODIY KO'RSATKICHLAR DINAMIKASINING EMPIRIK TAHLILI	303
Sharipova Shahlo Istamovna METROLOGIYANING ILMIY-METODIK ASOSLARI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	308
Maxmudov Dostonbek Soyibjon o'g'li SANOAT KORXONALARIGA KIRITILGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	312
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna O'ZBEKISTONDA RAQAMLI DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	317
Ibragimova Saodat, Mirhamidova Dilorom, Shagaipova Gulchehra	

OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARI SONINING JISMONIY SHAXSLAR DAROMAD SOLIG'IGA TA'SIRI VA INSON KAPITALI ORQALI IJTIMOYIY XARAJATLARNI BOSHQARISH.....	323
Primova Nigora Ikrom qizi	
GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALARNING ROLI: YANGI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHGA STRATEGIK YONDASHUVLAR	331
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ELEKTRON TIJORAT BILAN SHUG'ULLANUVCHI KORXONALARDA MIJOZLAR QONIQLASH DARAJASI..	337
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
KICHIK BIZNESDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	341
Xakimov Akbar Anvarovich	
FOTOELEKTRIK TIZIM SAMARADORLIGIGA HARORAT, SOYALANISH VA DEGRADATSIYA OMILLARINING TA'SIRI.....	344
Majidova Maxliyo A'zam qizi	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG'DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	354
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
STUDY OF THE INFLUENCE OF MEMBRANE REACTOR ON METHANE CONVERSION WITH WATER VAPOR AND CARBON OXIDE (IV).....	362
Umida Shabarova, Sugdiyana Abdurasulova	
ESG MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS OF UZBEKISTAN: EVALUATION PRACTICES, KEY DETERMINANTS, AND STRATEGIC PRIORITIES.....	367
Sanemkhan Abdullaeva	
UMUMIY O'RTA TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING O'RNI VA AHAMIYATI	375
Boymirzayev Doniyorbek Anvarjon o'g'li	
PEDAGOGIK MAHORATNI OSHIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH ORQALI TA'LIM JARAYONINI TAKOMILLASHTIRADIGAN PLATFORMA ISHLAB CHIQLASH	379
Salomov Shokirjon, Boboyev Shavkat, Normamatov Xayriddin	
ПОВЫШЕНИЕ ОГНЕСТОЙКОСТИ МАТЕРИАЛОВ НА ОСНОВЕ ВТОРИЧНОГО ПОЛИЭТИЛЕНА.....	386
Назаров Феруз, Назаров Фарход, Ахмедова Фазилат, Элмуродов Элгез, Янгибоев Асадбек	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	391
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Rasulov Akmal Xurshid o'g'li	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	397
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDAGI STRATEGIK AHAMIYATI	403
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	407
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
XORAZM VILOYATINING IQTISODIY SALOHİYATI VA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TARKIBI HAMDA JORIY HOLATI	411
Karimova Shaxnoza O'ktamovna	
TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	418
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ JOYLARIDA TURIZM XIZMATLARI INFRATUZILMALARINI RIVOJLANTIRISH	423
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
AKTIVLAR QADRSIZLANISHI XARAJATLARINING MOLIYAVIY VA SOLIQ HISOBOTLARIGA TA'SIRI.....	427
Jarimbetov Ajiniyaz Kurbanbaevich	

MUHANDISLIK GEOMETRIYASI VA KOMPYUTER GRAFIKASI FANLARINI O'QITISHDA MULTIMEDIA VA INTERAKTIV TEXNOLOGIYALARNING TA'LIM NATIJALARIGA TA'SIRI: AUDIO VA VIDEOTEKNOLOGIYALAR IXTISOSLIGI MISOLIDA EMPIRIK TADQIQOT.....	430
Utkirova Mamura Faxriddin qizi	
HUDUDIY TADBIRKORLIK TIZIMIDA INVESTITSION RESURSLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INSTITUTSIONAL VA EKONOMETRIK YONDASHUVLARI	436
Isakov Axmadali Esanbayevich	
MINTAQAVIY OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA INVESTITSION RESURSLARNING TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH	444
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li	
XABAR ALMASHISHGA ASOSLANGAN MARKETINGDA ISTE'MOLCHILARNING SHAXSIY HAYOTINI KUTILMALARI.....	452
Raxmatova Sitora Shuxratjon qizi	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARNI OPTIMALLASHTIRISH VA SOG'LOM RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT SEKTORINI INSTITUTSIONAL ISLOH QILISHNING QIYOSIY TAHLILI.....	461
Sharapov Umidjon Shavkatovich	
ZAMONAVIY SERVIS KOMPANIYALAR TANNARXINI ANIQLASHNING DOLZARB YO'NALISHLARI	471
Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
NAVOIY VILOYATINING TURISTIK OBYEKTLARI VA ULARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI REKREATSION TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI TAHLILI	477
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	483
Alimova Dilafro'z Tohir qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TADBIRKORLIKNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich	
QORAKO'L TERI JINGALAKLARINING TAKRORLANMAS KO'RINISHI VA XUSUSIYATLARI.....	492
Hakimova Sh.Q., Azimov J.Sh., Farmonov F.F.	
YOSH TADBIRKORLARNING STARTAP LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI	497
Koriev Orif Azizovich	
HUDUDLARDA OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	502
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Karimov Chuxmor Abdirashidovich	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY HOLATI VA MOLIYAVIY NATIJALARI TAHLILI.....	507
Alimov Baxodir Batirovich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISHNING IQTISODIY TAHLILI	513
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINING ROLI	516
Xodjimatom Maksudbek Ubaydullayevich	
MINTAQA TURIZM INDUSTRIYASINING IQTISODIY RIVOJLANISHI VA BOSHQARUV FAOLIYATLARI TAHLILI	520
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Ruziqulov Aziz Tuxtayevich	
TIJORAT BANKLARIDA FINTECH TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH ORQALI MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNI TA'MINLASH: NAZARIY YONDASHUV VA ISTIQBOLLAR	526
Nazarova Shohista Tolmas qizi	
METALLARGA BOSIM OSTIDA ISHLOV BERISH JARAYONLARINI RAQAMLI MODELLASHTIRISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI	531
Xasanov Kamoliddin Akmal o'g'li, Abdullayev Fatxulla Sagdullayevich, Diyorov Salohiddin Farhod o'g'li, Jalolov Jafar Jamol o'g'li	

XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL MABLAG'LARI HISOBINI MHHS ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: USLUBIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	537
Umurzakov Dilshodbek Xakimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI YASHIRIN IQTISODIYOTNI AMALGA OSHIRISHGA UNDOVCHI OMILLAR.....	543
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
MINTAQANING INVESTITSION SALOHİYATINI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	548
Maxmudov Jasurbek Ergashevich	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MUZEY OBYEKTINING SIG'IM TAHLILI: FAYZULLA XO'JAYEV UY-MUZEYI TAJRIBASIDA.....	553
Odilova Muattar Akram qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING USTUVORLIKLARI.....	560
Turdiyeva Muqaddas Umarovna	
МОДЕЛЬ ЦИФРОВОГО ОБЪЕКТА ДЛЯ АНАЛИЗА КОМПЛЕКСНЫХ ЦИФРОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ОБЪЕКТОВ.....	565
Гулямов Шухрат, Шамсутдинова Винера, Караханова Алсу, Зайниддинова Зебинисо	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHNING MOLIYAVIY MEKANIZMLARI	571
Yuldoshov Otabek Jovli o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING XALQARO KAPITAL BOZORLARIGA INTEGRATSIYASI VA INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH MEKANIZMLARI.....	576
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSH SALOHİYATNI SHAKLLANTIRISH VA RAQOBAT USTUNLIKLARINI TA'MINLASH MEKANIZMLARI	583
Asenbaeva Aydaygul, Toshqulova Aziza	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	587
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	591
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
SCENARIO-BASED ECONOMETRIC EVALUATION OF REAL INVESTMENT EFFICIENCY IN SMALL BUSINESS ACTIVITIES.....	601
Otajanov Umid Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIY O'SISHNI RAG'BATLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	611
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich	
BANK 4.0 SHAROITIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BANK BOSHQARUVI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	619
Boltayev Zokirjon Otanazarovich	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA SUV RESURSLARI SALOHİYATIDAN FOYDALANISH USULLARI.....	622
Sapayev Azamat Rustamovich	
ФИСКАЛЬНЫЕ ПРАВИЛА В СРЕДНЕСРОЧНОМ БЮДЖЕТНОМ ПЛАНИРОВАНИИ.....	626
Е.М. Соң	
BUXORO VILOYATINING YALPI HUDUDIY MAHSULOT DINAMIKASI VA UNING TARMOQ TUZILMASIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR TAHLILI	631
Raxmonqulova Nafisa Olimjonovna	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	

O'ZBEKISTONDA "O'ZSUVA'TA'MINOT" AJ TIZIMI KORXONALARINI "YASHIL" MOLIYALASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA JALB QILINGAN XUSUSIY INVESTITSIYALAR DINAMIKASINING IQTISODIY TAHLILI	652
Risqibekova Nozimaxon	
WAYS TO REDUCING POVERTY BY INCREASING INCOME: INSTITUTIONAL AND SOCIO-ECONOMIC MECHANISMS	657
Muxammedov Jasurbek Oллоberdi ugli, Ganiyev Muhammadjon Khalilovich	
QURILISH KORXONALARIDA XARAJATLARNI KLASSIFIKASIYA QILISH VA HISOBGA OLISH TIZIMI	663
Toshimov Azizbek Hakimovich	
MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA SUV RESURSLARIDAN OQILONA FOYDALANISH.....	667
Jobborov Elmurod Normo'minovich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING HUDUDIY IQTISODIYOT RIVOJLANISHIDAGI O'RNI...	672
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
HUDUDLARARO IQTISODIY NOMUTANOSIBLIK VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	677
Erkinova Dildora Ravshonbek qizi	
XORIJIY BANKLAR AMALIYOTIDA RISKLARNI VAHOLASH VA BOSHQARISH TAJRIBASI	683
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna	
КОМПЛЕКСНЫЙ ПОДХОД К ПОВЫШЕНИЮ РАБОТОСПОСОБНОСТИ МЕТАЛЛОРЕЖУЩЕГО ИНСТРУМЕНТА ПРИ ОБРАБОТКЕ ТРУДНООБРАБАТЫВАЕМЫХ МАТЕРИАЛОВ.....	687
Желтухин Андрей Владимирович	
AUDITORLARNING PROFESSIONAL FIKR VA MULOHAZALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO ILG'OR TAJRIBALARNING AHAMIYATI	694
Parpiyev Jaxongir Ilhomjonovich	
SOVUTGICH QURILMASIDAGI KONDITSIONERDAN AJRALIB CHIQUADIGAN ISSIQLIKDAN MAHSULOTLARNI QURITISHDA FOYDALANISH	699
Nuritov Ikrom, Ibojeva Sevinch, Sultonmurodova Xurinis	
ORGANISATIONAL BEHAVIOR IN ENTERPRISES AND ITS IMPACT ON MANAGEMENT DECISION-MAKING: A REVIEW OF THEORIES	704
Djumanov A.A.	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLARI VA DOLZARB MUAMMOLARI	714
Taniyev Mirzoxid Xurramovich, Mannabova Madina Sunnatillo qizi	
MILLIY GO'SHT CHORVACHILIGINING INNOVATSION RIVOJLANISHIDA TASHKILY-IQTISODIY OMILLAR VA ULARNING SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	721
Kushakov Faxriddin Baxtiyarovich	
KORXONANING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISHDA XARAJATLAR MONITORINGINING ROLI.....	731
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA KADRLAR TAYYORLASH VA DUAL TA'LIM TIZIMI RIVOJI.....	738
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
YANGI O'ZBEKISTONDA GILAMCHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISH MAQSADLARI VA ISTIQBOLLARI....	741
Musayeva Shoirazimovna	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ЖЕНСКОГО ТРУДА НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОЙ И ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	746
Дониёрова Зухрабону Алишер кизи	
TRANSPORT LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING MAMLUKAT IQTISODIYOTI RIVOJIDAGI O'RNI	754
Abduxalikova Komila Abduxalikovna	

JAMOAT TRANSPORTI KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYALARINI AMALGA OSHIRISH USULLARI.....	758
Berdiyev Temur Azamatovich	
CHAKANA SAVDO KORXONALARIDA ELEKTRON TIJORAT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI.....	764
Safarov Baxtiyor Djurakulovich	
NAVOIY VILOYATI XATIRCHI TUMANIDA MAVJUD TURISTIK RESURSLARDAN ICHKI VA XALQARO TURIZMDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI	769
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
RAQAMLI PLATFORMALARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING INKLUZIVLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	776
Azizbek Nusratov San'atillayevich	
MINERAL VA KIMYOVIY QO'SHIMCHALAR BILAN KOMPLEKS MODIFIKATSIYALASH ORQALI SEMENT MATRITSASI MUSTAHKAMLIGINI OSHIRISH.....	781
Turgaev Jambul Adilbaevich	
KICHIK BIZNES SOHASIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR TRANSFERINI TA'MINLASH OMILLARI VA ISTIQBOLLARI.....	787
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
WAYS TO IMPROVE PRICING POLICY MECHANISMS OF STATE-OWNED ENTERPRISES.....	792
Mavlonov Ozod Ulug'bekovich	
AN'ANAVIY VA SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN BOSHQARUV TIZIMLARINING QIYOSIY TAHLILI (MS1H1 SERVO MOTORI MISOLIDA)	798
Pirmatov Nurali Berdiyevich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIK VA LIKVIDLIKNI BOSHQARUV HISOBIGA INTEGRATSIYALASH: KO'RSATKICHLAR TIZIMI, PROGNOZLASH VA ERTA OGOHLANTIRISH MEXANIZMI.....	803
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich	
TAYYOR MAHSULOT QADRSIZLANISHI HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISH: ISHCHI SCHYOTLARINI JORIY ETISHNING METODIK ASOSLARI.....	808
Babakulova Matluba Kurbannazarovna	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МЕДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ СИСТЕМОЙ РАБОТЫ В МАХАЛЛЯХ.....	812
Kosimjonov Nozimjon Kozimjonovich	
MINTAQALARNING BARQAROR IQTISODIY O'SISHIDA YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASINING AHAMIYATI: NAZARIY YONDASHUVLAR TAHLILI	815
Maxmudov Sobir Xudoyberdiyevich	
TURISTIK XIZMAT BOZORINING MOHIYATI, UNING VAZIFALARI VA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	821
Payazov Murod Maqsudovich, Salimova Mumtozbeqim Jahongir qizi, Shahnoza Xudoyberdiyeva Davlatovna	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY HISOBLASH TEXNOLOGIYALARINING O'RNI	825
Absamatov Asqar Ergashovich	
MINTAQAVIY TURIZM SOHASI UCHUN MALAKALI KADRLAR TAYYORLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI BO'YICHA TAVSIYALAR	830
Raxmatov Adxam Itolmasovich	
YAROQSIZ AVTOMOBIL SHINALARINI QAYTA ISHLASH USULLARI TAHLILI	839
Maxmonov Uktam Ashurovich	
TA'LIM XIZMATLARI BOZORINING RIVOJLANISHI VA RAQOBATBARDOSHLIGINI PROGNOZLASH METODLARI	845
Bozorova Madina Raxmat qizi	

HUDUDIY TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA MEHMON UYLARINING ULUSHINI OSHIRISHNING IQTISODIYOTGA TA'SIRI.....	850
Dilbar Xasanovna Aslanova, Jasur Farxodovich Fattayev	
АНАЛИЗ РАЗРАБОТКИ ЖЕНСКИХ КОЛЛЕКЦИЙ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СТИЛИСТИЧЕСКИХ И КОНСТРУКТИВНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ ПЕТРО-МОДЫ.....	854
Абдурахманова Н., Рахматуллаева У. С.	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI OSHIRISHNING ASOSIY MOLIVAVIY YO'NALISHLARINI BOSHQARISH MASALALARI.....	859
Daniyarov Quwatbay Dáwirxanovich, Turdimuratova Gulsanem Asqar qizi	
BUXORO SHAHRIDAGI PREZIDENT MAKTABINING MOLIVAVIY-IQTISODIY FAOLIYATI VA BOSHQARUV TIZIMINI TAHLIL ETISH.....	866
Davidxodjayev Oybek Obidovich	
ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM FOR ENSURING FOOD SECURITY AND ITS STRUCTURAL COMPOSITION.....	871
Mattiyev Sodiqjon Qodirovich	
ISSIQ-QURUQ IQLIM HUDUDLARIDA BINOLARNING ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA DINAMIK QUYOSHDAN HIMOYALOVCHI TIZIMLARNING ARXITEKTURAVIY-INJENERLIK YECHIMLARI.....	876
Ahmadov Tolibjon Akmalovich	
Iqtisodiy tizimda risk va uning xususiyatlari tahlili.....	879
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
YASHIRIN IQTISODIYOT VA UNI RAQAMLI NAZORAT SHAROITIDA QISQARTIRISH USULLARI.....	887
Nargiza Muzafarovna Babaeva	
YURAK-QON TOMIR KASALLIKLARINI BASHORAT QILISHDA MASHINALI O'QITISH ALGORITMLARINING QIYOSIY TAHLILI.....	894
Saytov Kamiljan Begdullaevich, Bekniyazova Nurjamal Danaevna, Xudaynazarova Malika Orinbaevna	
TIJORAT BANKLARI KREDITLARI ASOSIDA YOG'-MOY SANOATI KORXONALARINI TRANSFORMATSIYA QILISH ISTIQBOLLARI.....	903
Azlarova Dilnoza Axrorovna	
YASHIL OBLIGATSIYALAR BOZORINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	908
Mamayusupova Shahina Ulug'bek qizi	
QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI: QUYOSH, SHAMOL VA GIDRO ENERGIYANI INVESTITSIYA VA DAROMAD TAHLILI.....	914
Sohibov Azizbek, Karimova Komila	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDA TURISTIK SIG'IMNI ILMIY ASOSDA BOSHQARISH: KO'KALDOSH MADRASASI TAJRIBASI.....	919
Ikromova Shaxinabonu, Qilichov Muhriddin	
DAVLAT XARIDLARIDA TCO-UMUMIY EGALIK QIYMATI ASOSIDA BAHOLASHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	926
Turabov Sarvar Abdumalikovich	
MAHALLIY BYUDJETLAR MOLIVAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA JISMONIY SHAXSLARNING MOL-MULK VA YER SOLIQLARINI TAKOMILLASHTIRISH: EKONOMETRIK YONDASHUV.....	930
Babayev Shavkat Bayramovich	
СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ И ГИБРИДНЫЕ ПОДХОДЫ К ПРОЕКТИРОВАНИЮ ВЫСОТНЫХ ГОСТИНИЦ И СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫХ ПУЛЬМОНОЛОГИЧЕСКИХ БОЛЬНИЦ.....	937
Гаффорова Зиёда, Габибова Ирина	
IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA YASHIL IQTISODIYOTNING O'RNI VA AHAMIYATI.....	952
Tursinov A.J., N. Bazarbaev, Z. Dauletova, N. Mirzaxanova	
MARKAZIY OSIYODA HUDUDIY INTEGRATSIYA JARAYONLARI RIVOJLANISHINING ZAMONAVIY HOLATI VA OMILLARI.....	956
Akbarova Kamola Akmaljonovna	

QISHLOQ JOYLARDA AHOLINI UY-JOY BILAN TA'MINLASHNING MOLIYAVIY MUAMMOLARI VA YECHIMLARI	962
Xannarov Komiljon Karimovich	
SOG'LIQNI SAQLASHDA BOSHQARUV NAZARIYASINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI VA TRANSFORMATSIYASI	967
Saidov Suhrob Shodmonovich	
ОРГАНИЗАЦИОННО-УПРАВЛЕНЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В УСЛОВИЯХ ТРАНСГРАНИЧНОСТИ НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН	972
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIK VA LIKVIDLIKNI BOSHQARUV HISOBIGA INTEGRATSIYALASH: KO'RSATKICHLAR TIZIMI, PROGNOZLASH VA ERTA OGOHLANTIRISH MEKANIZMI	976
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA XORIJIY INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ASOSIY OMILLARI	981
Shermatov Axror Abdixakimovich	
QURILISH KORXONALARIDA KORPORATIV IJTIMOİY BOSHQARUV TIZIMINI BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	986
Murotkosimov Shoxrux Abdisalimovich	
O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI BANK KREDITLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI	992
Davronbek Matyakubovich Matkarimov, Raxmanova Ilmira Rustamovna	
O'ZBEKISTONDA TEZKOR QUUVATLASH INFRATUZILMASI UCHUN IKKILAMCHI FOYDALANISHDAGI EV/PHEV BATAREYALARIGA ASOSLANGAN BUFER TIZIM	1000
Nurmuxammad Abdukarimov	
O'ZBEKISTONDAGI XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINING HOZIRGI HOLATI VA FAOLIYATI TAHLILI.	1007
Qurbonova Rahima, Alimamatova Muslima	
SANOAT HAVO TOZALASH TIZIMLARIDA FILTRATSIYA QURILMALARINI MODELASHTIRISH VA PARAMETRIK OPTIMALLASHTIRISH: ZAMONAVIY YO'NALISHLAR TAHLILI.....	1011
Tursunov Ahror, Sharibaev Nosir, Djuraev Sherzod	
MASOFAVIY BANDLIKNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOİY-IQTISODIY VA IQTISODIY OMILLARI	1022
Ibroximova Nafosat Abdusattor qizi	
TURIZMDA XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING ZAMONAVIY USULLARI.....	1029
Mardonova Malika Asatilloevna	
SAVDO KORXONALARIDA BUXGALTERIYA HISOBİ OBYEKTI SIFATIDA XARAJATLAR TUSHUNCHASI VA ULARNING TASNIFLANISHI	1033
Abdushukurov Eldor Zafarjonovich, Xudaynazarova Dilnoza G'afurovna	
MAHALLIY BYUDJETLAR MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA JISMONIY SHAXSLARNING MOL-MULK VA YER SOLIQLARINI TAKOMILLASHTIRISH: EKONOMETRIK YONDASHUV.....	1039
Babayev Shavkat Bayramovich	
SAVDO KORXONALARIDA XARAJATLAR HISOBİ VA AUDITINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI	1046
Ergashev Davlat Ulug'bek o'g'li, Xudaynazarova Dilnoza G'ofurovna	

SAVDO KORXONALARIDA XARAJATLAR HISOBI VA AUDITINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI

Ergashev Davlat Ulug'bek o'g'li

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
"Buxgalteriya hisobi va menejment" fakulteti
BH-S-521-guruh talabasi
e-mail: ergashevdavlat@gmail.com

Ilmiy rahbar:

Xudaynazarova Dilnoza G'ofurovna

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
"Buxgalteriya hisobi" kafedrasida katta o'qituvchisi
ORCID: 0009-0001-1083-2762
e-mail: dilnozaxudaynazarova17@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada savdo korxonalarida xarajatlarni hisobga olish va audit qilishning me'yoriy-huquqiy asoslari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotda O'zbekiston Respublikasining buxgalteriya hisobi, audit faoliyati va soliq tizimiga oid qonun hujjatlari hamda milliy buxgalteriya standartlarining savdo korxonalarida xarajatlar hisobini yuritishdagi o'рни, xarajatlarni hisobga olish, ularni hujjatlashtirish, moliyaviy natijalarda aks ettirishning amaliy jihatlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: xarajatlar hisobi, audit, me'yoriy-huquqiy asoslar, buxgalteriya hisobi, BHMS, IFRS, Soliq kodeksi, moliyaviy hisobot, xarajatlar auditi, moliyaviy nazorat.

Аннотация. В данной статье с научной точки зрения проанализированы нормативно-правовые основы учета и аудита расходов на торговых предприятиях. В исследовании раскрыта роль законодательных актов Республики Узбекистан в области бухгалтерского учета, аудиторской деятельности и налоговой системы, а также национальных стандартов бухгалтерского учета в организации учета расходов на торговых предприятиях. Кроме того, освещены практические аспекты учета расходов, их документального оформления и отражения в финансовых результатах.

Ключевые слова: учет расходов, аудит, нормативно-правовые основы, бухгалтерский учет, НСБУ, IFRS, Налоговый кодекс, финансовая отчетность, аудит расходов, финансовый контроль.

Abstract. This article scientifically analyzes the regulatory and legal framework of cost accounting and auditing in trading enterprises. The study examines the role of the legislative acts of the Republic of Uzbekistan related to accounting, auditing activities, and the tax system, as well as national accounting standards in organizing cost accounting within trading enterprises. In addition, the practical aspects of cost accounting, documentation procedures, and the reflection of costs in financial results are highlighted.

Keywords: cost accounting, audit, regulatory and legal framework, accounting, NAS, IFRS, Tax Code, financial reporting, cost audit, financial control.

KIRISH

Savdo korxonalarida xarajatlarni to'g'ri va tizimli hisobga olish, ularni iqtisodiy mazmuniga ko'ra guruhlash hamda moliyaviy natijalarga ta'sirini aniq baholash bevosita mamlakatda shakllangan buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobotga oid normativ-huquqiy tizimga bog'liqdir. Ushbu tizim xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatining shaffofligi, iqtisodiy barqarorligi va davlat tomonidan samarali nazorat qilinishini ta'minlovchi asosiy instrumentlardan biri hisoblanadi.

Savdo korxonalarida xarajatlar hisobi va auditining me'yoriy-huquqiy asoslari masalasi iqtisodchi olimlar va amaliyotchilar tomonidan keng tadqiq etilgan bo'lib, ushbu yo'nalishdagi ilmiy qarashlar buxgalteriya hisobi va audit tizimini takomillashtirishning nazariy hamda metodologik asosini shakllantiradi. Zamonaviy iqtisodiy adabiyotlarda xarajatlarni to'g'ri hisobga olish korxonalar moliyaviy natijalarining haqqoniyligini ta'minlovchi asosiy omillardan biri sifatida baholanadi. Ayniqsa, savdo korxonalarida muomala xarajatlari, tovar harakati va moliyaviy

natijalarni shakllantirish jarayonlari boshqa xo'jalik yurituvchi subyektlarga nisbatan o'ziga xos xususiyatlarga ega ekanligi ilmiy manbalarda alohida qayd etiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Karimov A.A., Kurbanbayev J.E. va Jumanazarov S.A. tomonidan yaratilgan "Buxgalteriya hisobi" darsligida buxgalteriya hisobining nazariy asoslari, tamoyillari, hisobning nazorat va axborot funksiyalari hamda moliyaviy hisobotlarni shakllantirish masalalari keng yoritilgan. [9] Mualliflar buxgalteriya hisobini xo'jalik yurituvchi subyekt faoliyatini boshqarishning muhim axborot manbai sifatida baholab, hisob tizimining ishonchliligi moliyaviy nazorat samaradorligini belgilashini ta'kidlaydilar.

Raximov A.A.ning ilmiy qarashlarida savdo korxonalarida muomala xarajatlarini hisobga olish va ularni tasniflash masalalari chuqur tahlil qilingan. [10] Muallif savdo korxonalarida xarajatlarni to'g'ri guruhlash moliyaviy natijalarni aniq shakllantirish va boshqaruv qarorlarini samarali qabul qilish imkonini berishini asoslab bergan.

Xorijiy iqtisodchi olimlar ilmiy ishlarida ham xarajatlar hisobi va audit tizimining iqtisodiy samaradorlikka ta'siri keng tadqiq etilgan. Jumladan, xalqaro buxgalteriya maktablari vakillari moliyaviy axborotning haqqoniyliги investorlar ishonchini oshirish va korxonalarining investitsiyaviy jozibadorligini kuchaytirishda muhim omil ekanligini ta'kidlaydilar. IFRS asosidagi yondashuvlarda xarajatlarni tan olish, ularni davrlar bo'yicha taqsimlash va moliyaviy natijalarga ta'sirini baholash masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

Maqolada O'zbekiston Respublikasining "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi Qonuni, "Auditorlik faoliyati to'g'risida"gi Qonuni, Soliq kodeksi, BHMS hamda Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) tadqiqotning asosiy me'yoriy-huquqiy manbalari sifatida o'rganildi. Ushbu hujjatlar savdo korxonalarida xarajatlar hisobini yuritish, moliyaviy hisobotlarni shakllantirish va auditni tashkil etishning huquqiy hamda metodologik asosini belgilab beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi sifatida tizimli yondashuv, iqtisodiy tahlil, qiyosiy tahlil, guruhlash, umumlashtirish hamda ilmiy abstraksiya usullaridan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida savdo korxonalarida xarajatlar hisobi va auditing me'yoriy-huquqiy asoslari, milliy va xalqaro standartlarning amaliy ahamiyati hamda audit tizimining iqtisodiy samaradorlikka ta'siri nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston Respublikasida savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish va yuritish davlat tomonidan qabul qilingan me'yoriy-huquqiy hujjatlar tizimi asosida tartibga solinadi. Ushbu tizim savdo faoliyatining o'ziga xos xususiyatlarini, jumladan, tovar harakati, savdo ustamasi, chakana va ulgurji savdo operatsiyalarini hisobga olgan holda shakllantirilgan bo'lib, iyerarxik tarzda tashkil etilgan to'rt darajali me'yoriy-huquqiy bazadan iboratdir. Mazkur tizim savdo korxonalarida moliyaviy-xo'jalik operatsiyalarini to'g'ri aks ettirish, moliyaviy hisobotlarning ishonchliligini ta'minlash hamda ichki nazorat va audit jarayonlarini samarali tashkil etishda muhim ahamiyat kasb etadi. Buxgalteriya hisobini tartibga solish tizimini quyidagi to'rt darajaga ajratib ko'rsatish mumkin:

Buxgalteriya hisobini tartibga solish tizimining birinchi darajasini qonun hujjatlari tashkil etadi. O'zbekiston Respublikasida savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish va yuritishning huquqiy asosini qonun hujjatlari belgilab beradi. Ushbu me'yoriy-huquqiy hujjatlar buxgalteriya hisobining umumiy tamoyillari, moliyaviy hisobotlarni tuzish, xo'jalik operatsiyalarini hujjatlashtirish hamda moliyaviy nazoratni amalga oshirish tartibini belgilaydi. Savdo korxonalarini faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari — tovar aylanmasi, savdo ustamasi, chakana va ulgurji savdo operatsiyalari aynan ushbu qonun hujjatlari asosida tartibga solinadi.

Savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini yuritishning asosiy huquqiy manbasi O'zbekiston Respublikasining 2016-yil 13-aprelda qabul qilingan O'RQ-404-sonli "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi Qonuni hisoblanadi. [1] Mazkur qonun buxgalteriya hisobini tashkil etishning yagona metodologik asoslarini belgilab beradi hamda xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy faoliyatini shaffof yuritishni ta'minlashga xizmat qiladi.

Qonunning 4-moddasida buxgalteriya hisobiga ta'rif berilgan bo'lib, unda buxgalteriya hisobi xo'jalik operatsiyalarini yalpi, uzluksiz va hujjatlar asosida hisobga olish tizimi ekanligi belgilangan. Ushbu modda savdo korxonalarini uchun muhim ahamiyat kasb etadi, chunki savdo faoliyatida tovarlarning kirimi va chiqimi, realizatsiya jarayonlari hamda xarajatlar doimiy ravishda hujjatlashtirilib boriladi. Masalan, savdo korxonalarida tovarlarni xarid qilish, omborga qabul qilish va sotish jarayonlari hisob-fakturalar, yuk xatlari hamda kassa hujjatlari asosida rasmiylashtiriladi.

"7-modda. Buxgalteriya hisobi obyektlari — aktivlar, majburiyatlar, xususiy kapital, zaxiralar, daromadlar,

xarajatlar, foyda, zararlar va ularning harakati bilan bog'liq xo'jalik operatsiyalari buxgalteriya hisobining obyektlaridir. Buxgalteriya hisobi obyektlari sintetik va analitik hisoblarda yuritiladi." Mazkur moddaga ko'ra, aktivlar, majburiyatlar, xususiy kapital, zaxiralalar, daromadlar, xarajatlar va moliyaviy natijalar buxgalteriya hisobi obyektlari hisoblanadi. Savdo korxonalarida, ayniqsa, tovar-moddiy zaxiralalar, muomala xarajatlari va realizatsiyadan olingan daromadlarni to'g'ri hisobga olish muhim hisoblanadi. Chunki ushbu ko'rsatkichlar korxonaning moliyaviy barqarorligi va foyda miqdorini aniqlashda asosiy manba bo'lib xizmat qiladi.

Qonunning 11-moddasida buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobotni tashkil etish masalalari yoritilgan. Ushbu moddaga asosan, xo'jalik yurituvchi subyekt rahbari buxgalteriya hisobi to'g'ri yuritilishi va moliyaviy hisobotlarning o'z vaqtida tuzilishi uchun javobgar hisoblanadi. Savdo korxonalarida bu norma alohida ahamiyatga ega, chunki kundalik tovar aylanmasining katta hajmda bo'lishi hisob ma'lumotlarini tezkor va aniq yuritishni talab qiladi.

13-moddada boshlang'ich hisob hujjatlari va ularga imzo qo'yish huquqi belgilangan. Ushbu modda savdo korxonalarida amalga oshiriladigan barcha xo'jalik operatsiyalarini hujjatlashtirish zarurligini ko'rsatadi. Jumladan, tovarlarni qabul qilish, sotish, qaytarish yoki hisobdan chiqarish operatsiyalari tegishli hujjatlar asosida rasmiylashtirilishi lozim. Bu esa moliyaviy ma'lumotlarning ishonchligini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

Qonunning 29-moddasida esa buxgalteriya hujjatlarini saqlash tartibi belgilangan. Unga ko'ra, boshlang'ich hujjatlar, buxgalteriya registrlari va moliyaviy hisobotlar qonunchilikda belgilangan muddat davomida saqlanishi shart. Savdo korxonalarida hujjatlarning saqlanishi audit tekshiruvlari, soliq nazorati va ichki tahlil jarayonlari uchun muhim ahamiyatga ega.

Savdo korxonalarini faoliyatini tartibga solishda O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi ham muhim o'rin tutadi. Ushbu kodeks orqali oldi-sotdi shartnomalari, yetkazib berish munosabatlari, mulk huquqi va xo'jalik majburiyatlari tartibga solinadi. Savdo korxonalarining asosiy faoliyati tovarlarni xarid qilish va realizatsiya qilish bilan bog'liq bo'lganligi sababli Fuqarolik kodeksi normalari ularning huquqiy asosini tashkil etadi.

O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini yuritishda muhim huquqiy manba hisoblanadi. [3] Soliq kodeksi orqali qo'shilgan qiymat solig'i, foyda solig'i va boshqa majburiy to'lovlarni hisoblash hamda to'lash tartibi belgilanadi. Savdo korxonalarida realizatsiya hajmi yuqori bo'lganligi sababli soliqlarni to'g'ri hisoblash va moliyaviy hisobotlarda aks ettirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish va yuritishning ikkinchi darajasini buxgalteriya hisobining milliy standartlari (BHMS) tashkil etadi. Ushbu standartlar xo'jalik yurituvchi subyektlarda buxgalteriya hisobini yuritishning yagona uslubiy asoslarini belgilab beradi hamda moliyaviy hisobotlarning xalqaro talablarga mos ravishda shakllantirilishini ta'minlaydi. Savdo korxonalarida tovar-moddiy zaxiralarni hisobga olish, xarajatlarni tasniflash, daromad va moliyaviy natijalarni shakllantirish aynan milliy standartlar asosida amalga oshiriladi.

Savdo korxonalarini faoliyatida muhim ahamiyatga ega bo'lgan standartlardan biri BHMS №21 "Xo'jalik yurituvchi subyektlarda buxgalteriya hisobining hisobvaraqlar rejasini va uni qo'llash bo'yicha yo'riqnomasi" hisoblanadi. [7] Mazkur standart Iqtisodiyot va moliya vazirining 2024-yil 14-noyabrdagi 191-son buyrug'i bilan tasdiqlangan bo'lib, xo'jalik operatsiyalarini hisobvaraqlarda aks ettirish tartibini belgilaydi. [7] Ushbu standartda savdo korxonalarini uchun muhim bo'lgan schyotlar tizimi alohida o'rin egallaydi. Jumladan, 2900-"Tovarlar hisobi schyotlari" savdo korxonalaridagi tovar-moddiy zaxiralarni hisobga olish uchun mo'ljallangan. [7] Mazkur schyot orqali omborga qabul qilingan tovarlar, ularning harakati va realizatsiyasi nazorat qilinadi. Masalan, savdo korxonasi yangi tovar kelib tushganda uning xarid qiymati aynan 2900-guruh schyotlarida aks ettiriladi.

BHMS №21da 2980-"Savdo ustamasi" schyoti ham nazarda tutilgan. Ushbu schyot savdo korxonalarida tovarlarning sotish bahosi bilan xarid bahosi o'rtasidagi farqni aks ettirish uchun qo'llaniladi. Ayniqsa, chakana savdo korxonalarida savdo ustamasini to'g'ri hisoblash moliyaviy natijalarni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki aynan savdo ustamasi korxonaning asosiy daromad manbalaridan biri hisoblanadi.

Savdo korxonalarida xarajatlarni hisobga olishda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1999-yil 5-fevraldagi 54-son qarori bilan tasdiqlangan "Mahsulot (ishlar, xizmatlar)ni ishlab chiqarish va sotish xarajatlari tarkibi hamda moliyaviy natijalarni shakllantirish tartibi to'g'risida"gi nizom muhim ahamiyatga ega hisoblanadi. [4]

Ushbu nizom orqali korxonalarda xarajatlarni guruhlash, ularni mahsulot tannarxiga yoki davr xarajatlariga kiritish tartibi belgilanadi. Unga ko'ra, savdo korxonalarida muomala xarajatlari alohida ahamiyat kasb etadi. Muomala xarajatlariga transport xarajatlari, reklama xarajatlari, omborda saqlash xarajatlari, ish haqi xarajatlari va boshqa savdo faoliyati bilan bog'liq xarajatlar kiradi. Ushbu xarajatlarni to'g'ri tasniflash va hisobga olish savdo korxonalarining moliyaviy natijalarini aniq shakllantirish imkonini beradi. Misol uchun, tovarlarni xarid qilish bilan bog'liq transport xarajatlari muomala xarajatlari tarkibida aks ettiriladi va realizatsiya natijalariga bevosita ta'sir qiladi.

Savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish va yuritishning uchinchi darajasini metodik hujjatlar,

yo'riqnomalar va nizomlar tashkil etadi. Ushbu hujjatlar qonunlar va buxgalteriya hisobining milliy standartlarida belgilangan umumiy qoidalarni amaliyotga tatbiq etish mexanizmlarini belgilaydi. Ayniqsa, savdo korxonalarida tovar harakati, muomala xarajatlari, inventarizatsiya jarayonlari hamda tovarlarni baholash tartibini samarali tashkil etishda metodik hujjatlar muhim ahamiyat kasb etadi.

Savdo faoliyatini tartibga soluvchi asosiy metodik hujjatlardan biri O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2002-yil 26-noyabrda 407-son qarori bilan tasdiqlangan "Ulgurji va chakana savdo faoliyatini amalga oshirish tartibi to'g'risida"gi nizom hisoblanadi. [5] Mazkur nizom savdo korxonalarida savdo faoliyatini tashkil etish, tovarlarni qabul qilish, saqlash, realizatsiya qilish hamda iste'molchilar bilan hisob-kitoblarni amalga oshirish tartibini belgilab beradi. Nizomga muvofiq, savdo korxonalarida realizatsiya qilinayotgan tovarlarning sifati, hujjatlarining mavjudligi va hisobda to'g'ri aks ettirilishi uchun javobgar hisoblanadi. Ayniqsa, tovarlarning kirim va chiqim operatsiyalarini hujjatlashtirish savdo korxonalarida buxgalteriya hisobining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Savdo korxonalarida faoliyatida muhim ahamiyatga ega bo'lgan yana bir metodik hujjat O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2003-yil 13-fevraldagi 75-son qarori bilan tasdiqlangan "Chakana savdo qoidalari" hisoblanadi. [6] Mazkur qoidalar chakana savdo faoliyatini amalga oshirish, xaridorlarga xizmat ko'rsatish, tovarlarni sotish hamda naqd pul va plastik kartalar orqali hisob-kitoblarni yuritish tartibini belgilaydi. Ushbu qoidalarga ko'ra, chakana savdo korxonalarida har bir realizatsiya operatsiyasi tegishli kassa hujjatlari bilan rasmiylashtirilishi shart. Bu esa savdo tushumlarini to'liq hisobga olish va yashirin daromadlarning oldini olish imkonini beradi.

Savdo korxonalarida muomala xarajatlarini hisobga olish va ularni moliyaviy natijalarga o'tkazish tartibi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1999-yil 5-fevraldagi 54-son qarori bilan tasdiqlangan "Mahsulot (ishlar, xizmatlar)ni ishlab chiqarish va sotish xarajatlari tarkibi hamda moliyaviy natijalarni shakllantirish tartibi to'g'risida"gi nizom asosida amalga oshiriladi. [4] Mazkur nizom savdo korxonalarida xarajatlarni iqtisodiy mazmuniga ko'ra guruhlash va ularni tegishli schyotlarda aks ettirish tartibini belgilaydi. Nizomga muvofiq, savdo korxonalarida transport xarajatlari, reklama xarajatlari, ijara xarajatlari, omborlarni saqlash xarajatlari, savdo xodimlari ish haqi va boshqa muomala xarajatlari davr xarajatlari tarkibida hisobga olinadi. Ushbu xarajatlarni to'g'ri tasniflash moliyaviy natijalarni aniq shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Chunki xarajatlarni noto'g'ri guruhlash foyda ko'rsatkichlarining buzilishiga olib kelishi mumkin.

Savdo korxonalarida tovar-moddiy boyliklar ustidan nazoratni tashkil etishda inventarizatsiya qoidalari ham muhim metodik asos hisoblanadi. Inventarizatsiya o'tkazish tartibi O'zbekiston Respublikasi moliya vazirining 1999-yil 19-oktabrdagi 105-son buyrug'i bilan tasdiqlangan va Adliya vazirligida 1999-yil 2-noyabrda 833-son bilan ro'yxatdan o'tkazilgan "Inventarizatsiyani tashkil etish va o'tkazish" nomli BHMS asosida amalga oshiriladi. [8] Mazkur hujjatga ko'ra, inventarizatsiya jarayonida savdo korxonalaridagi tovar-moddiy boyliklarning haqiqiy mavjudligi aniqlanadi va ular buxgalteriya hisobi ma'lumotlari bilan solishtiriladi. Inventarizatsiya natijasida aniqlangan kamomad yoki ortiqcha qoldiqlar tegishli tartibda rasmiylashtiriladi hamda moliyaviy hisobotlarda aks ettiriladi. Ayniqsa, chakana savdo korxonalarida katta hajmdagi tovar aylanmasi mavjudligi sababli inventarizatsiya ichki nazoratning muhim vositasi hisoblanadi.

Savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish va yuritishning to'rtinchi darajasini korxonaning ichki me'yoriy hujjatlari tashkil etadi. Ushbu hujjatlar amaldagi qonunchilik, buxgalteriya hisobi bo'yicha me'yoriy hujjatlar hamda korxonaning faoliyat xususiyatidan kelib chiqib ishlab chiqiladi. Ichki hujjatlar savdo korxonalarida xo'jalik operatsiyalarini samarali tashkil etish, moliyaviy ma'lumotlarning ishonchligini ta'minlash va ichki nazorat tizimini mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Korxonaning asosiy ichki hujjatlaridan biri hisob siyosati hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasining 2016-yil 13-apreldagi O'RBQ-404-sonli "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi Qonunining 11-moddasiga muvofiq, xo'jalik yurituvchi subyekt rahbari buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobotni tashkil etish uchun javobgar hisoblanadi. Shu asosda har bir korxonada o'zining hisob siyosatini ishlab chiqadi va tasdiqlaydi. Hisob siyosatida korxonada buxgalteriya hisobini yuritish usullari, tovar-moddiy zaxiralarni baholash tartibi, muomala xarajatlarini taqsimlash usullari, amortizatsiya hisoblash tartibi hamda moliyaviy hisobotlarni shakllantirish tamoyillari belgilanadi. Savdo korxonalarida, ayniqsa, tovarlarni baholash usullari muhim ahamiyat kasb etadi. Jumladan, FIFO yoki o'rtacha tortilgan qiymat usullaridan foydalanish realizatsiya qilingan tovarlarning tannarxi va korxonaning yakuniy moliyaviy natijalariga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Savdo korxonalarida muhim ichki hujjatlardan yana biri ishchi schyotlar rejasi hisoblanadi. Mazkur hujjat amaldagi schyotlar rejasi va buxgalteriya hisobi bo'yicha me'yoriy hujjatlar asosida ishlab chiqiladi. Ishchi schyotlar rejasi korxonaning faoliyat xususiyatidan kelib chiqib shakllantiriladi hamda xo'jalik operatsiyalarini sintetik va analitik schyotlarda aks ettirish tartibini belgilaydi.

Savdo korxonalarida ishchi schyotlar rejasi orqali tovarlar harakati, savdo ustamolari, muomala xarajatlari, realizatsiya daromadlari va hisob-kitob operatsiyalari nazorat qilinadi. Ayniqsa, katta hajmdagi tovar aylanmasiga

ega korxonalarda analitik schyotlarning yuritilishi tovar harakatini batafsil kuzatish va nazorat qilish imkonini beradi.

Korxonaning ichki hujjatlari tarkibiga hujjat aylanishi jadvali ham kiradi. Ushbu jadvalda boshlang'ich hujjatlarning rasmiylashtirilishi, tekshirilishi, buxgalteriyaga topshirilishi va saqlanish muddati belgilanadi. Savdo korxonalarida hisob-fakturalar, yuk xatlari, kirim-chiqim orderlari, kassa cheklari va tovar hisobotlari asosiy hujjatlar sifatida qo'llaniladi. Ushbu hujjatlarning o'z vaqtida va to'g'ri rasmiylashtirilishi buxgalteriya ma'lumotlarining aniqligi hamda moliyaviy hisobotlarning ishonchliligini ta'minlaydi.

Savdo korxonalarida moddiy javobgar shaxslar bilan tuziladigan moddiy javobgarlik to'g'risidagi shartnomalar ham muhim ichki hujjatlardan biri hisoblanadi. Ombor mudirlari, kassirlar va sotuvchilar bilan tuziladigan ushbu shartnomalar orqali tovar-moddiy boyliklarning saqlanishi ustidan nazorat ta'minlanadi. Bu esa kamomad va noqonuniy yo'qotishlarning oldini olishda muhim vosita hisoblanadi.

Bundan tashqari, savdo korxonalarida inventarizatsiya o'tkazish bo'yicha buyruqlar, ichki audit reglamentlari, xizmat yo'riqnomalari hamda ichki nazorat qoidalari ishlab chiqiladi. Ushbu hujjatlar korxonada moliyaviy intizomni mustahkamlash, xo'jalik operatsiyalarining qonuniyligini nazorat qilish hamda moliyaviy xavflarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Bugungi kunda O'zbekiston buxgalteriya hisobi tizimi bosqichma-bosqich xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS)ga moslashtirilmoqda. Bu jarayon nafaqat hisob yuritish sifatini oshirish, balki mamlakat iqtisodiyotining investitsiyaviy jozibadorligini kuchaytirish nuqtayi nazaridan ham muhim ahamiyat kasb etadi. IFRSga moslashuv savdo korxonalarida xarajatlarni yanada shaffof va xalqaro miqyosda taqqoslanadigan shaklda aks ettirish imkonini beradi.

O'zbekiston Respublikasida buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobotga oid normativ-huquqiy asoslar izchil rivojlanib bormoqda. Ushbu tizim savdo korxonalarida xarajatlarni hisobga olish jarayonining nafaqat huquqiy asosini, balki metodologik va amaliy yo'nalishini ham belgilab beradi. Natijada korxonalarda moliyaviy intizom kuchayadi, iqtisodiy qarorlar esa aniq va ishonchli axborotga asoslanadi.

Savdo korxonalarida xarajatlarni hisobga olish jarayonining samarali tashkil etilishi ko'p jihatdan milliy buxgalteriya standartlarining (MBS) amaliyotda to'g'ri qo'llanilishiga bog'liq. Milliy buxgalteriya standartlari buxgalteriya hisobi tizimining metodologik asosini tashkil etib, xo'jalik yurituvchi subyektlarda moliyaviy operatsiyalarni yagona tamoyillar asosida aks ettirishni ta'minlaydi. Shu jihatdan, MBS nafaqat texnik hisob yuritish hujjati, balki iqtisodiy qarorlar qabul qilish uchun zarur bo'lgan axborot tizimining asosiy tarkibiy qismi sifatida ham qaraladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, savdo korxonalarida xarajatlarni hisobga olish va audit qilish jarayonining samarali tashkil etilishi bevosita me'yoriy-huquqiy bazaning mukammalligi hamda amaliyotda to'g'ri qo'llanilishiga bog'liq hisoblanadi. Buxgalteriya hisobi to'g'risidagi qonunchilik, milliy buxgalteriya standartlari, Soliq kodeksi va audit faoliyatini tartibga soluvchi hujjatlar savdo korxonalarida moliyaviy operatsiyalarni qonuniy, shaffof va ishonchli yuritishning asosiy huquqiy poydevorini yaratadi. Ayniqsa, xarajatlarni to'g'ri tasniflash, ularni hujjatlar asosida hisobga olish hamda moliyaviy hisobotlarda haqqoniy aks ettirish korxonalarining moliyaviy natijalarini aniq shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot davomida savdo korxonalarida ichki va tashqi audit tizimining samarali yo'lga qo'yilishi moliyaviy intizomni mustahkamlashi, noqonuniy yoki samarasiz xarajatlarning oldini olishi hamda resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlashi aniqlandi. Shuningdek, milliy buxgalteriya standartlarini xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga uyg'unlashtirish savdo korxonalarida moliyaviy axborotning shaffofligi va xalqaro miqyosda taqqoslanishini ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qilishi asoslandi.

Maqolada o'rganilgan masalalar asosida quyidagi ilmiy-amaliy takliflarni ilgari surish mumkin:

savdo korxonalarida xarajatlar hisobi va audit jarayonlarini raqamlashtirish hamda avtomatlashtirish tizimlarini keng joriy etish;

ichki audit xizmatlari faoliyatini kuchaytirish va riskka asoslangan audit usullaridan samarali foydalanish;

xarajatlarni hujjatlashtirish va nazorat qilish tizimini takomillashtirish orqali moliyaviy intizomni mustahkamlash.

Savdo korxonalarida ushbu takliflarni joriy etish xarajatlar hisobining aniqligi va audit sifatini oshirishga, moliyaviy hisobotlarning ishonchliligini ta'minlashga hamda korxonalarining iqtisodiy samaradorligi va investitsiyaviy jozibadorligini kuchaytirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, zamonaviy buxgalteriya va audit tizimlaridan samarali foydalanish korxonalarda moliyaviy boshqaruv sifatini yaxshilab, uzoq muddatli barqaror rivojlanish uchun mustahkam asos yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ-404-son, 2016-yil 13-aprel. <https://lex.uz/ru/docs/-2931253>
2. O'zbekiston Respublikasining "Auditorlik faoliyati to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ-677-son, 2021-yil 25-fevral. <https://lex.uz/docs/-5307886>
3. O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi. Yangi tahriri, 2019-yil 30-dekabr. <https://lex.uz/docs/-4674902>
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1999-yil 5-fevraldagi 54-son qarori bilan tasdiqlangan "Mahsulot (ishlar, xizmatlar)ni ishlab chiqarish va sotish xarajatlari tarkibi hamda moliyaviy natijalarni shakllantirish tartibi to'g'risida"gi nizom. <https://lex.uz/docs/-264422>
5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Yuridik va jismoniy shaxslarni ro'yxatdan o'tkazishni hamda ular tomonidan savdo faoliyati amalga oshirilishini tartibga solish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 2002-yil 26-noyabrdagi 407-son qarori. <https://lex.uz/docs/-341453>
6. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasida chakana savdo qoidalarini hamda O'zbekiston Respublikasida umumiy ovqatlanish mahsulotlarini ishlab chiqarish va sotish qoidalarini tasdiqlash to'g'risida"gi 2003-yil 13-fevraldagi 75-son qarori. <https://lex.uz/uz/docs/-243235>
7. O'zbekiston Respublikasi buxgalteriya hisobining milliy standarti (21-son BHMS) "Xo'jalik yurituvchi subyektlarda buxgalteriya hisobining hisobvaraqlar rejasi va uni qo'llash bo'yicha yo'riqnoma". Iqtisodiyot va moliya vazirining 2024-yil 14-noyabrdagi 191-son buyrug'i bilan tasdiqlangan, Adliya vazirligida 2024-yil 27-dekabrda 3593-son bilan ro'yxatdan o'tkazilgan. <https://lex.uz/docs/-7282737>
8. O'zbekiston Respublikasi buxgalteriya hisobining milliy standarti (19-son BHMS) "Inventarizatsiyani tashkil etish va o'tkazish". Iqtisodiyot va moliya vazirining 2024-yil 14-iyundagi 141-son buyrug'i bilan tasdiqlangan, Adliya vazirligida 2024-yil 12-avgustda 3548-son bilan ro'yxatdan o'tkazilgan. <https://lex.uz/ru/docs/-7058433?otherlang=1>
9. Karimov A.A., Kurbanbayev J.E., Jumanazarov S.A. **Buxgalteriya hisobi**. Darslik. — Toshkent: "Iqtisod-Moliya", 2019. — 624 b.
10. Raximov A.A. **Savdo korxonalarida buxgalteriya hisobi**. — Toshkent: "Iqtisod-Moliya", 2019.

muhandislik **& iqtisodiyot**

*ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal*

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. May. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100